

Ainekava

Inimene ja õigus, IV kooliaste

Klass: 12. klass	Tunde nädalas: 1
------------------	------------------

Ainekava aluseks on riiklik õppekava ja selle lisa nr 8 https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1080/3202/3006/18m_gym_lisa8.pdf#.

Põltsamaa Ühisgümnaasiumi ainekavas on välja toodud rõhuasetused, kooli eripärast tulenevalt olulisim. Kooli ja valdkonna eripärad on kirjeldatud kooli õppekava üldosas ning valdkonnakavades.

Õppeaine kirjeldus (*max 3 lauset*)

Kursusel omandab esmase õiguslase kirjaoskuse, sh oskuse ära tunda õiguslikke probleeme elulistes olukordades, määratleda nende olemus ning valida sobiv õiguskaitsevahend; kujundab oma õigluse- ja õigustunnetust, väärtuspädevust, sallivust ja austust teiste inimeste ning erinevate tõekspidamiste vastu, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas; kujundab teadlikkust õigusküsimustes, arendab tahet ja võimet osaleda avalikes diskussioonides.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud (*riiklikust õppekavast*)

- 1) tunneb ja väärtustab euroopaliku õigusruumi põhimõtteid ja oskab valida seaduskuuleka käitumisviisi;
- 2) tunneb elulistes situatsioonides ära õigusliku probleemi, tõlgendab õigustekste, valib sobiva õiguskaitsevahendi ja -viisi ning koostab argumenteeritud lahenduskäigu probleemile;
- 3) kasutab eesmärgipäraselt digitaalseid õigusteabe keskkondi ja -registreid;
- 4) põhjendab oma käitumise valikuid õiguslike argumentidega;
- 5) hindab oma karjäärivaliku võimalusi õiguselukutsete vallas.

Hindamine

Kuidas hinnatakse õpitulemuste ja üldpädevuste saavutamist? Missugused on teie ainevaldkonna hindamise põhimõtted ja kokkulepped? Ainekavas tuua välja ainespetsiifilised erisused, näited.

Kursusel hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning nende seostamist. Kasutatakse mitmeeristavat hindamist A/MA.

Õpilase hoiakute ja väärtushinnangute kohta antakse tagasisidet. Õpitulemusi (teadmisi ja oskusi) kontrollitakse ja arendatakse eri tüüpi ülesannetega, suur osa õppest toimub kaasuseid analüüsides.

Olulisel kohal näiteks ühisarutelud, grupidööd, paaristööd, loomingulised ja empaatiaülesanded, erineva allika (nt pilt, foto, video) analüüs, juhtumianalüüs ja läbimäng, rollimängud, õppemängud, esitluse koostamine, uurimuslikud ülesanded, erinevate valikute tegemist võimaldavad ülesanded, intervjuude läbiviimised, vaatlused jne. Muuhulgas hinnatakse aktiivset osalemist, analüüsi- ja seostamisvõimet.

Õpitulemused <i>Riiklikust õppekava alusel</i>	Õppesisu <i>Mida õpetajad õpetavad, mida õpilased õpivad? (teemade lühikirjeldus)</i> Õppesisu kujundatakse esimestel tundidel koostöös õpilastega, valides lisaks esimesele moodulile kuni kaks süvendatult õpitavat moodulit.	Üldpädevused, läbivad teemad, lõimingud <i>Kuidas toetatakse üldpädevuste saavutamist? Milliseid läbivaid teemasid käsitletakse? Millised on lõimingu võimalused? Õpioskuste kujundamine.</i>
1) tunneb ja väärtustab euroopaliku õigusruumi põhimõtteid ja oskab valida seaduskuuleka käitumisviisi; 2) tunneb elulistes situatsioonides ära õigusliku probleemi, tõlgendab õigustekste, valib sobiva õiguskaitsevahendi ja -viisi ning koostab argumenteeritud lahenduskäigu probleemile; 3) kasutab eesmärgipäraselt digitaalseid õigusteabe keskkondi ja -registreid; 4) põhjendab oma käitumise valikuid õiguslike argumentidega; 5) hindab oma karjäärivaliku võimalusi õiguselukutsete vallas.	Eesti euroopaliku õigusruumi osana 1) õigusriigi põhimõtted ja põhiõigused; 2) õiguse allikad; 3) euroopaliku õigusruumi kujunemine Eestis; 4) Euroopa Liidu õiguse mõju Eesti õigusruumile; 5) inimõigused ja nende kaitse Euroopas; 6) õiguse rakendamine; 7) kohtumenetluse üldpõhimõtted. Isikutevahelised varalised suhted 1) tsiviilõiguse põhimõisted; 2) leping õiguste ja kohustuste alusena; 3) tarbija õigused Euroopa Liidus; 4) laenamine ja tagatised; 5) eluasemega seotud õigused ja kohustused; 6) tsiviilõiguslike vaidluste lahendamine. Isiklikud ja perekondlikud õigussuhted 1) isiklikud õigused; 2) õigused autorina, õigused teiste isikute teose kasutajana; 3) lapse ja vanema õigussuhe; 4) õigused ja kohustused	Üldpädevused: 1) kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide ja eetika seisukohast; tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla avatud, salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse; 2) sotsiaalne ja kodanikupädevus – suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmis ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut;

	kooselus ja abielus; 5) õigus pärida ja pärandada. Töö- ja majanduselu 1) töötamine töölepingu alusel; 2) teenuste osutamine töövõtu- ja käsunduslepingu alusel; 3) avalik teenistus; 4) töötus; 5) kandideerimine ja värbamine; 6) ettevõtlus; 7) mittetulundussektor; 8) õiguselukutsed. Mina ja kogukond 1) kultuuriline, rahvuslik, hariduslik ja religioosne enesemääratlusõigus kogukonnas; 2) vabaühendustes ja kodanikualgatustes osalemine; 3) avalik võim ja kogukonnaliikmed; 4) karistused ja karistusõigus; 5) küberruum ja virtuaalkogukonnad.	teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid; austada erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; suutlikkus mõista globaalprobleeme, võtta kaasvastutus nende lahendamise eest; väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid; tunnetada end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis, arendada meediakirjaoskust ja kriitilist mõtlemist, sh põhjuse ja tagajärje seoste äratundmise, argumendi ja väite eristamise ning allikakriitilisuse arendamise kaudu; 3) enesemääratluspädevus – analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid probleeme; käituda inimsuhetes sõltumatult; kavandada oma karjääri; 4) õpipädevus – kasutada erinevaid õpistrateegiaid ja õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida edasiõppimise võimalusi;
--	---	--

		5) suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; väärtustada kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; koostada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; 6) ettevõtlikkuspädevus – näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; mõelda kriitiliselt ja loovalt, arendada ja hinnata enda ja teiste ideid; 7) digipädevus – olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus. Läbivad teemad: Elukestev õpe ja karjääri kujundamine - analüüsitakse tööd reguleerivaid õigusakte, ettevõtte ja töötaja õigusi ja kohustusi
--	--	--

		Keskkond ja jätkusuutlik areng - analüüsitakse keskkonna valdkonda reguleerivaid õigusakte, ettevõtte ja töötaja õigusi ja kohustusi Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - süvendatakse õpilaste teadlikkust ühiskonna õiguslikust toimimisest, et õpilased saaksid oma kogemuse kaudu tunnetada aktiivseks ja informeeritud kodanikuks olemise eeliseid. Teabekeskkond ja meediakasutus - arendatakse kriitilise teabeanalüüsi oskust; võrreldakse erinevaid diskursiivseid praktikaid (nt kohtupraktika) ning neis valitsevaid suhtlemisnorme; analüüsitakse avalikus ruumis kehtivaid reegleid ning kirjeldatakse võimalikku tegevust nende rikkumise korral. Tehnoloogia ja innovatsioon – arendatakse teadmisi IKT õigusvallas, s.h AI-ga seotud õiguslaste probleemide osas. Tervis ja ohutus - analüüsitakse vastavat valdkonda reguleerivaid õigusakt Lõiming: 1) keele ja kirjanduse valdkonna ja valikkursuse eesmärgid ühtivad taotluses arendada suutlikkust väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lugeda ja mõista õigustekste; kasutada sobivat
--	--	---

		stiili ja ainesõnavara, sh dokumentide, lepingute jmt vormistamisel. Lisaks täieneb teksti kriitilise analüüsi oskus ja meediakirjaoskus. Valikkursuse läbinutel on mitmekülgsem võimalus krimikirjanduse ja õigusvaldkonna probleemide käsitlemisel kirjandusteostes ning lisateadmised autoriõiguse kaitse osas; 2) võõrkeelte ja teiste maade kultuuri õppimist toetavad valikkursuse läbimisel saadud teadmised erinevatest õiguskultuuridest ja traditsioonidest, erinevuste mõistmine, suhtlemine mitmekultuurilises ühiskonnas. Liikudes erinevates õigusruumides osatakse arvestada neis kehtiva õiguskorraga. Ühiselt arendatakse sallivust ja erinevuste aktsepteerimist; 3) matemaatika valdkond toetab õigusõpetust, pöörates tähelepanu täpsusele, mis on seotud ajaarvamise (õigusakti kehtivus, aegumise jm tähtaegade arvutamine) ja ressursside plaanimisega (nt aeg, mis kulub menetlustes). Head võimalust matemaatilise pädevuse loimiseks pakuvad võlgnevustega seotud kaasuste lahendamine ja protsendi arvutamine (nt intressi juures). Samuti on mitmed teemad tugevalt seotud majandusõpetusega (nt majanduslike ja sotsiaalsete või keskkonnahuvide kaalumine, tööelu ja
--	--	---

		ettevõtlus, intellektuaalomandiõigus ja loomemajandus ning turuolukorra muutumine selles vallas). Paraneb oskus probleeme esitada ja loogiliselt arutleda, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada ning lahendusi analüüsida; 4) loodusained toetavad valikkursusel käsitletavate teemade osas oluliste baasteadmistega: inimese areng (kehaline enesemääratlemine), rahvastikuprotsessid (perekonnaõigus, ränne); majandusressursid (omand, igaüheõigus, maavara, leping). Väärtuskasvatuse ühisosaks on ühiskonna jätkusuutlikkus õigusliku regulatsiooni eesmärgina; 5) kunstiainete ja valikkursuse eesmärk on kultuuriloomingu väärtustamine (intellektuaalomandi kaitse), eneseteostus põhiõigusena, õiguskultuur rahvakultuuri osana; 6) kehalise kasvatuse aine eesmärkide saavutamisel toetab õigusõpetus arutelusid, mis puudutavad meditsiinisaaavutuste rolli ühiskonna arengus, ausa koostöö põhimõtete järgimist (doping, fair play, spordiala reeglitest kinnipidamine mh kohtunikutöös).
--	--	--

